

PROKURATUUR

Lp Signe Riisalo
Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie: 28.11.2024 nr 1.2-1/3027-1
Meie: 13.01.2025 nr RP-1-6/24/2301

Arvamus sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele suure abivajadusega laste toetamiseks

Lugupeetud sotsiaalkaitseminister

Prokuratuur tänab Teid võimaluse eest anda arvamus sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele, millega pakutakse välja võimalikud lahendused kinnise lasteasutuse teenus (edaspidi KLAT) kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks ning uute teenuste arendamiseks, mis vastaksid paremini pikaajalist ööpäevaringset tuge vajavate laste vajadustele.

Prokuratuur tervitab väljatöötamiskavatsust, mille eesmärk on toetada paremini suure abivajaduse ja kompleksprobleemidega lapsi, arvestades nende arengu- ja erivajadusi ning tagada seeläbi laste ja nende perede parem toimetulek. Ka prokurörid on oma töös kohanud probleemi, et käesoleval ajal Eestis sisuliselt puuduvad sobivad ööpäevaringsed teenused suure abivajaduse ja kompleksprobleemidega lastele, kes vajavad spetsialiseeritud abi, kuid kelle puhul ei ole alati põhjendatud liikumisvabaduse või vanemate hooldusõiguse piiramine kohtu kaudu. Asendushooldusteenuse osutajate valmisolek väga keeruliste lastega tegeleda on äärmiselt piiratud ja tihti puudub neil selleks vajalik ettevalmistus. Kohalike omavalitsuste valmisolek ja võimekus selliseid lapsi toetada ja neile kohapeal teenuseid pakkuda on aga väga erinev.

Prokuratuur toetab igati väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud muudatuste elluviimist, kuid peab vajalikuks rõhutada, et väljatöötamiskavatsuses pakutud idee arendada KLATi teenusüksus suurema meditsiinilise toe vajadusega lastele ei tohiks kindlasti vähendada olemasolevate kohtade arvu KLATis. Väljatöötamiskavatsuses ei olnud paraku märgitud kui palju on aastate lõikes olnud KLATis juba praegu lapsi, kes vastavasse sihtgruppi kuuluksid, ent võib arvata, et seoses Torujõe Noortekodus teenuse osutamise lõpetamisega, on need lapsed suunatud juba täna KLATi, mis on tekitanud lisasurve KLATi kohtade täitumisele.

Alles hiljuti, s.o 23.12.2024 andis Sotsiaalkindlustusamet teada, et Prokuratuuril ei ole võimalik Maarjamaa Hariduskolleeegiumis KLA teenusel viibivate laste väga keerulistest seisunditest tulenevalt suunata teenusele lapsi vahistamise asendamiseks perioodil 23.12.2024-06.01.2025. Teates seisis, et „asutuses on korraga teenusel mitmeid lapsi, kes vajavad individuaalset lähenemist, lisapersonali ja väiksemat rühma. Seetõttu on asutusel piiratud võimalused kiirkorras keerukate laste saabumisele reageerida ning olemasolevate laste turvalisuse huvides

RIIGIPROKURATUUR

Wismari 7 / 15188 TALLINN / 694 4400 / info@prokuratuur.ee / www.prokuratuur.ee
Registrikood 70000906

on MHK teinud ettepaneku ajutiselt vahistamise asendamiseks lapsi mitte suunata.“. Selline olukord on lubamatu.

KLATi kohtade puudus on järjest teravnev probleem ja mitmelgi juhul on Prokuratuur olnud väga lähedal sellele, et on sunnitud alaealise õigusrikkuja KLATi asemel kinnipidamisasutusse saatma ning seda ainuüksi seetõttu, et KLATis ei ole vajalikul hetkel vaba kohta. Paraku ei ole ettenähtav mis hetkel jõuavad Prokuratuurini alaealised, kelle puhul peab taotlema kohtult nende vahistamist. Ajaraam, milles Prokuratuur peab seaduse järgi tegutsema, on 48 tundi isiku kinnipidamisest, mistõttu on hädavajalik, et KLA teenuse osutaja suudaks tagada igal ajahetkel paar vaba kohta selliste laste tarbeks, kes on vaja KLATi suunata vahistamise asendamiseks.

Arvestades nende KLATis viibivate laste suurt osakaalu, kes on sinna suunatud kohalike omavalitsuste poolt (mõjutusvahendina või vahistamise asendamiseks saadetud laste arv moodustab KLATi laste arvust vähem kui 1/3), vajaks Prokuratuuri hinnangul põhjalikumat analüüsi see, kas kohalike omavalitsuste poolt suunatud lastele on KLAT tööpoolest asjakohane teenus või oleks võimalik neid lapsi toetada ka nende vabadust nii ulatuslikul määral piiramata. Nõnda laialdane teenuse kasutamine kohaliku omavalitsuse suunamise alusel mõjutab ka mõjutusvahendi efektiivsust selle hilisemal rakendamisel kriminaalmenetluses.

Väljatöötamiskavatsuses on nimetatud, et koguni 1/3 lastest on KLATi suunatud korduvalt või on nende seal viibimist pikendatud. Kriminaalmenetluses on KLAT kõigist prokuröride poolt kaalutavatest mõjutusvahenditest viimane enne reaalse vangistuse kohaldamist. Samas kui üle 2/3 KLATis viibivatest lastest ei ole veel ühtegi kuritegu toime pannud. Tuleb hinnata, milline on sellisel kujul teenuse mõju neile lastele, kes on sinna saadetud viimase sammuna enne vanglat vs. lastele, kes on sinna saadetud pelgalt seetõttu, et kohalikud omavalitsused ei saa nende toetamisega kodukeskkonnas hakkama ning kelle peamiseks pattudeks on sõltuvusainete tarvitamine ja/või koolikohustuse mittetäitmine. Eeltoodud põhjustel ja kogedes oma töös, kuidas lapsed pärast KLATist vabanemist vajaliku toetuseta jäämise korral üsna kiiresti sinna tagasi satuvad, peab Prokuratuur ülioluliseks väljatöötamiskavatsuses mainitud eesmärki sätestada selgemad kohustused KLATis viibiva lapse terviklikuks juhtumikorralduseks, tema olukorra hindamiseks ja teenuselt väljumisel iseseisva toimetuleku ettevalmistamiseks.

Prokuratuur toetab sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsust ja selles kirjeldatud muudatusi suure abivajadusega laste toetamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Parmas
riigi peaprokurör